
bevreemdend.²¹ Ds. K. Schilder zette in een uitvoerige meditatie in de *Gereformeerde Kerkbode voor de classis Gorinchem* uiteen dat het in deze tekst niet zozeer ging om een nachtelijk bezoek, maar om een *onderzoek* van Godswege. Een mens moest met het Woord in de hand biddend nagaan in hoeverre hij ‘in het weefsel zijner zielsbevindingen’ onderscheiden kon tussen de draad van de leugen en die van de waarheid.²²

Sommigen gaven een psychologische verklaring van Wisses uitreden, anderen waagden zich niet op deze glibberige paden. Zij eisten dat Wisse zelf zich nader zou verklaren. De predikant had zo vaak beargumenteerde betogen gehouden. En nu wilde hij alle beoordelingen naast zich neerleggen? ‘Dat is wel erg gemakkelijk. Maar zo komt ds. Wisse niet van ons af!’, bezwoer ds. H.S. Bouma van Leeuwarden. Een publieke daad moest publiek worden verantwoord. Het kerkverband had er recht op te vernemen wat er precies mis was met de verbondsopvatting, zodat men zich kon herzien of verweren. Het moest de welbespraakte Wisse toch niet moeilijk vallen helder te beargumenteren wat zijn bezwaren waren als zijn besluit het eindpunt was van een 22-jarig proces.²³

Deze weergave riep eens te meer kritiek op toen Wisse slechts een week nodig had om een definitieve keus te maken waar zijn toekomst lag: in de Chr. Geref. Kerk, gevormd door het smaldeel dat in 1892 niet met de Vereniging was meegegaan. Aan de classis Utrecht van de Gereformeerde Kerken schreef Wisse tot deze kerk te zijn ‘wedergekeerd’. Op 1 december vergaderde deze classis, die haar volle goedkeuring hechtte aan de handelwijze van de kerkenraad. Wisses stap werd scherp veroordeeld, omdat hij nooit in de wettige weg zijn bezwaren aan de orde had gesteld. Daarom had hij noch tegenover God noch tegenover de kerken juist gehandeld. De classis zou hem daarover willen vermanen, ware het niet dat hij daartoe de gelegenheid al had afgesneden. De classis concludeerde dat Wisse schuldig stond aan verlating van de dienst.²⁴ Deze kerkordelijke term stond voor een zwaar verwijt. Kerkrecht deskundige prof. H. Bouwman uit Kampen kwalificeerde Wisses stap dan ook als ‘een groote zonde’.²⁵

Wisse had volgens zijn critici onjuist gehandeld. Maar niet minder werd hem in alle toonaarden verweten inconsequent te zijn. Voor Wisse was zijn stap het resultaat van een proces van 22 jaar, zelfs een product van zijn opvoeding. Deze motivatie bracht velen ertoe Wisses verleden onder de loep te nemen. Daarin zagen zij het tegendeel van harde logica. Van alle zijden werd in de pers bezwarend nieuws aangedragen. Vooral drie momenten uit Wisses verleden werden uitvoerig belicht.

²¹ O.a. geciteerd in *Utrechtsche Kerkbode* 27 november 1920.

²² De hele meditatie is overgenomen in *De Heraut* 6 februari 1921. Vgl. J.J.C. Dee, K. Schilder. *Zijn leven en werk. Deel 1 (1890-1934)* (Goes 1990) 108v.

²³ Geciteerd in *De Rotterdammer* 20 november 1920. Over Bouma (1884-1956): J. de Haas, *Gedenk Uw Voor-gangers (GUV)* IV, 87.

²⁴ Verslag in *Utrechtsche Kerkbode* 4 december 1920.

²⁵ *De Bazuin* 19 november 1920.